

Správne písanie zložených prídavných mien je kľúčom k adekvátnej komunikácii

doc. MUDr. Peter Gavorník, PhD., mim. prof.¹, prof. MUDr. Ludovít Gašpar, PhD.²

¹Angiologická sekcia SLK

²I. interná klinika LF UK a UN Bratislava

Via pract., 2018;15(4):226

Zložené prídavné mená sa v slovenskom jazyku rovnako vyslovujú, ale na rozdiel od latinčiny i angličtiny sa píšu dvojakým spôsobom (nielen bez spojovníka, ale aj so spojovníkom), čo umožňuje aj presné determinovanie ich významu pri čítaní. V slovenských slovníkoch je, bohužiaľ, uvedený väčšinou iba spôsob bez spojovníka.

Zložené adjektíva so spojovníkom

Ak je zložené prídavné meno odvodené z **priradovacieho rovnocenného skladu**, spájajú sa jeho časti spojovníkom, napríklad srdce a cievy (srdcový a cievny) → srdcovo-cievny (kardio-vaskulárny); srdce a obličky (srdcový a obličkový) → srdcovo-obličkový (kardio-renálny); orgány a cievy (orgánový a cievny) → orgánovo-cievny (organo-vaskulárny); končatiny a cievy → končatinovo-cievny (membro-vaskulárny); veda a technika (vedecký a technický) → vedecko-technický; veda a výskum (vedecký a výskumný) → vedecko-výskumný; hnedý a čierny → hnedo-čierny (dve farby, napríklad pruhovaný alebo pepitový a pod.); výchova a vzdelávanie (výchovný a vzdelávací) → výchovno-vzdelávací atď. (1, 2, 3, 4, 5).

Zložené adjektíva bez spojovníka

Zložené prídavné mená utvorené z **určovacieho skladu** (t. j. zo skladu,

v ktorom jeden člen bližšie vymedzuje význam druhého člena) sa píšu bez spojovníka, napríklad srdcové cievy → srdcovocievny (kardiovaskulárny); „srdcové obličky“ → srdcovoobličkový (kardiorenálny); „obličkové srdce“ → obličkovosrdcový (renokardiálny); orgánové cievy → orgánovocievny (organovaskulárny); končatinové cievy → končatinovocievny (membrovaskulárny); vedecká technika → vedeckotechnický; vedecký výskum → vedeckovýskumný (pracovník); hnedá čerň → hnedočierna (jedna farba – čierna s hnedým odtieňom); výchovné vzdelávanie (výučba) → výchovnovzdelávací atď. (1, 2, 3, 4, 5).

Teda, ak ide pisateľovi napríklad o vyjadrenie týkajúce sa všetkých chorôb srdca a ciev, má sa písať so spojovníkom kardio-vaskulárne (srdcovo-cievne) choroby; ak ide o vyjadrenie týkajúce sa iba chorôb srdcových ciev (koronárnych ciev srdca), má sa písať bez spojovníka kardiovaskulárne (srdcovocievne) choroby. Podobne, choroby mozgových ciev sú cerebrovaskulárne (mozgovocievne), choroby končatinových ciev sú membrovaskulárne (končatinovocievne), choroby obličkových ciev sú renovaskulárne (obličkovocievne) choroby atď. Cievne choroby jednotlivých konkrétnych orgánov človeka sa nazývajú organovaskulárne (orgánovocievne) choroby. Všetky choroby orgánov a ciev sú organo-vaskulárne (orgánovo-cievne) choroby (1, 2, 3, 4, 5).

Záver

Mechanický/mechanistický preklad anglických a latinských lekárskejších termínov bez kontextu s celým textom a nerešpektovanie slovenského pravopisu zložených adjektív spôsobuje nielen v lekárskej terminológii a v klinickej praxi mnohé závažné nedorozumenia a chyby. Kľúčom k adekvátnej komunikácii je dodržiavanie pravidiel slovenského pravopisu (1, 2, 3, 4, 5).

Literatúra

- Gavorník P. Cieľené VYsvetľovanie cievnych chorôb a cievnych porúch (Projekt CIEVY). „Srdcovocievne choroby“, „srdcovo-cievne choroby“, „srdcovocievny systém“, „srdcovocievny systém“, „srdcovocievny systém“, „srdcovocievne abnormality“, „srdcovocievne poruchy“, „kardiovaskulárne choroby“, „kardiovaskulárna medicína“ – počujeme a čítame to denne. Vieme, o čo ide? Kardiológia/Cardiology. 2009;18(5):K/C84-K/C85.
- Gavorník P. Projekt CIEVY. Cieľené vysvetľovanie cievnych chorôb a cievnych porúch. Kultúra Slova. 2009;43(6):333-336.
- Gavorník P. Cieľené vysvetľovanie cievnych chorôb a cievnych porúch. Vnitrí Léč. 2009;55(10):996-997.
- Duchková S. Pravopis zložených prídavných mien. Kultúra Slova. 2008;42(2):125.
- Považaj M (ed.) Pravidlá slovenského pravopisu. 4. vyd. Bratislava: Veda; 2013:592.

Doc. MUDr. Peter Gavorník, PhD., mim. prof.
predseda Angiologickej sekcie SLK
gavornik.peter@gmail.com

